

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΣΜΟ ΤΟΥ ΕΦΗΜΕΡΕΥΟΝΤΟΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΗ

Όπως είναι ήδη γνωστό, στα νοσοκομεία όλης της χώρας έχει καθιερωθεί ο θεσμός της εφημερίας του νοσηλευτή, ή άλλως, του εφημερεύοντος νοσηλευτή, ο οποίος κρίζεται υπεύθυνος για την ομαλή λειτουργία της Νοσηλευτικής Υπηρεσίας για την απογευματινή ή τη νυχτερινή βάρδια του κυκλικού ωραρίου, καθώς επίσης και τα σαββατοκύριακα και τις αργίες. Η ανωτέρω συνήθης πρακτική δεν είναι, ωστόσο, νομοθετικώς κατοχυρωμένη, με αποτέλεσμα να μην υπάρχουν συγκεκριμένες διατάξεις που να περιγράφουν, έστω και σε γενικές γραμμές, τις αρμοδιότητες του εφημερεύοντος νοσηλευτή. Κατά συνέπεια, δοθέντος του ανεπαρκούς έως και ανύπαρκτου κανονιστικού πλαισίου που θα έπρεπε να διέπει την δράση και την ευθύνη του εφημερεύοντος νοσηλευτή, υφέρπει πάντα ο κίνδυνος της αυθαιρεσίας αλλά και της μετακύλισης ευθυνών αναφορικά με τις υπηρεσιακές ενέργειες κάθε νοσηλευτή που κρίζεται εφημερεύων.

Ειδικότερα, δοθέντος ότι κάθε νοσοκομείο απαρτίζεται από συγκεκριμένες και σαφώς διακριτές μεταξύ τους υπηρεσίες, ήτοι την ιατρική, την νοσηλευτική, την διοικητική και την τεχνική, εξυπακούεται ότι ο εφημερεύων νοσηλευτής ευθύνεται αποκλειστικώς και μόνον για την εύρυθμη λειτουργία της νοσηλευτικής υπηρεσίας, εις την οποία και ανήκει οργανικώς. Δεν νοείται, δηλαδή, ανάληψη οιασδήποτε πρωτοβουλίας εκ μέρους του εφημερεύοντος νοσηλευτή, είτε αυτοβούλως, είτε κατόπιν εντολής ή παραίνεσης υπαλλήλου ιεραρχικώς προϊσταμένου, η οποία να άπτεται της λειτουργίας άλλης υπηρεσίας πλην της Νοσηλευτικής. Η δικαιολογητική βάση της ανωτέρω διαπίστωσης ανευρίσκεται πρωτίστως στη νομοθετικώς κατοχυρωμένη ανεξαρτησία των διαφόρων υπηρεσιών ενός νοσοκομείου, όπως αυτή προκύπτει από τις διατάξεις του Προεδρικού Διατάγματος 87/1986.

Ειδικότερα, σύμφωνα με το άρθρο 10 του Προεδρικού Διατάγματος 87/1986, οι αρμοδιότητες της νοσηλευτικής υπηρεσίας είναι η παροχή νοσηλείας στους αρρώστους, σύμφωνα με τα διδάγματα της νοσηλευτικής και στο πλαίσιο των κατευθύνσεων των υπευθύνων σε κάθε περίπτωση ιατρών, η προώθηση και προαγωγή της νοσηλευτικής και της εκπαίδευσης στον τομέα αυτό, και ο προγραμματισμός και ο έλεγχος των παρεχομένων υπηρεσιών.

Οι ανωτέρω σαφείς διατάξεις δεν αφήνουν περιθώριο αμφιβολιών ως προς τον αναγκαίο περιορισμό της δράσης ενός εφημερεύοντος νοσηλευτή αυστηρά γύρω από ζητήματα, που άπτονται αποκλειστικώς της αρμοδιότητας της Νοσηλευτικής Υπηρεσίας.

Ο ορισμός ενός νοσηλευτή ως εφημερεύοντος συνεπάγεται αυτομάτως την ανάληψη αυξημένων ευθυνών, που εκφεύγουν του συνήθους κύκλου καθηκόντων του. Η θέση του εφημερεύοντος νοσηλευτή είναι σε κάθε περίπτωση μια θέση ευθύνης, που απαιτεί εμπειρία, ικανότητα χειρισμού πάσης φύσεως καταστάσεων, ικανότητα συντονισμού της δράσης του λοιπού νοσηλευτικού προσωπικού, οργανωτικό πνεύμα και δυνατότητα διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού κατά τον πλέον παραγωγικό τρόπο. Ενόψει των ανωτέρω, καθίσταται σαφές ότι ο εφημερεύων νοσηλευτής δεν είναι δυνατόν, παράλληλα με την διενεργούμενη εφημερία, να εκτελεί κανονικά και βάρδια σε κάποιο τμήμα του νοσοκομείου.

Η εκτέλεση παράλληλης με την εφημερία βάρδιας αφαιρεί αυτομάτως από το νοσηλευτή την δυνατότητα αποτελεσματικού ελέγχου και εποπτείας επί της συνολικής λειτουργίας της Νοσηλευτικής Υπηρεσίας. Για τον λόγο αυτό, η Ε.Ν.Ε θεωρεί ότι ο εφημερεύων νοσηλευτής θα πρέπει να εκτελεί τα καθήκοντά του απρόσκοπτα, χωρίς να είναι επιφορτισμένος με την εκτέλεση βάρδιας, ρόλος που δεν συνάδει με την έννοια της εφημερίας.

Περαιτέρω, ενόψει των προαναφερθεισών ιδιαίτερων προσόντων που θα πρέπει να διακρίνουν κάθε νοσηλευτή που ορίζεται ως εφημερεύων, δεν νοείται η ανάθεση εφημερίας σε νεοδιορισμένο νοσηλευτή, που διανύει ακόμη την διετή δοκιμαστική περίοδο και δεν διαθέτει την απαιτούμενη εργασιακή και επαγγελματική προς τούτο εμπειρία. Εξάλλου, θα πρέπει να επισημανθεί ότι η θέση του εφημερεύοντος προσομοιάζει με την θέση του υπευθύνου της Νοσηλευτικής Υπηρεσίας, για την κατάληψη της οποίας ελέγχεται σε κάθε περίπτωση η συνδρομή αυξημένων τυπικών και ουσιαστικών προσόντων, πρωτίστως δε απαιτείται η συμπλήρωση ικανού χρόνου προϋπηρεσίας.

Ο εφημερεύων Νοσηλευτής κατά την εφημερία του εκτελεί καθήκοντα που συνδέονται αποκλειστικώς με τη λειτουργία της Νοσηλευτικής Υπηρεσίας.

Οι αρμοδιότητες και τα καθήκοντα του είναι τα ακόλουθα :

- α) Να συνεργάζεται με τη Διεύθυνση της Νοσηλευτικής Υπηρεσίας για θέματα που αφορούν την νοσηλευτική φροντίδα των βαριά αρρώστων, καθώς και τα γενικότερα προβλήματα που προκύπτουν κατά τις αργίες, το απόγευμα και τη νύχτα στο νοσοκομείο, σχετικά πάντοτε με τη Νοσηλευτική Υπηρεσία. Επίσης συνεργάζεται με το ιατρικό και λοιπό προσωπικό υπηρεσίας, για κάθε έκτακτη ανάγκη που θα παρουσιαστεί.
- β) Να παραλάβει όλα τα αρχεία/βιβλία πριν την έναρξη του ωραρίου του που σχετίζονται με τη νοσηλευτική υπηρεσία, όπως προγράμματα νοσηλευτικού προσωπικού των τμημάτων, πρωτόκολλα, ευρετήρια τηλεφώνων υπαλλήλων, λογοδοσία κ.α..
- γ) Να ενημερωθεί εγγράφως, για το συνολικό αριθμό ασθενών που νοσηλεύονται στο νοσοκομείο.
- δ) Να ενημερωθεί για τη γενική κατάσταση του νοσοκομείου, του τμήματος επειγόντων περιστατικών, μονάδων/χειρουργείων, εξωνοσοκομειακών δομών.
- ε) Να ενημερωθεί για τη δύναμη των νοσηλευτικών τμημάτων/κλινικών/μονάδων σε διαθέσιμες κλίνες, θερμοκοιτίδες και αναπνευστήρες.
- στ) Να ενημερωθεί για το πρόγραμμα εργασίας Νοσηλευτικού και Βοηθητικού Προσωπικού, για το ωράριο εργασίας του, αλλά και του επόμενου που θα ακολουθήσει.
- ζ) Να ενημερωθεί για τον αριθμό των ασθενών που έκαναν εισαγωγή ή νοσηλεύονται σε βαριά γενική κατάσταση.
- η) Να επισκέπτεται τα νοσηλευτικά τμήματα, επιβλέπει και ελέγχει την εργασία του Νοσηλευτικού προσωπικού.
- θ) Να ενημερωθεί από τον υπεύθυνο νοσηλευτή κάθε τμήματος αναφορικά με:
- Το συνολικό αριθμό ασθενών που νοσηλεύει.
  - Την γενική κατάσταση του τμήματος, την βαρύτητα και την επάρκεια σε υλικά.
  - Τη δύναμη σε διαθέσιμες κλίνες (την καταγράφει σε ειδική φόρμα).
  - Το πρόγραμμα εργασίας Νοσηλευτικού και Βοηθητικού Προσωπικού (επάρκεια, απουσίες, επικουρίες, άρνηση εκτέλεσης υπηρεσιακών καθηκόντων, έγκαιρη προσέλευση Νοσηλευτικού και Βοηθητικού Προσωπικού).
  - Τον αριθμό των ασθενών που νοσηλεύονται σε βαριά γενική κατάσταση.
  - Την ανάγκη υποστήριξης ασθενών από εθελοντές/αποκλειστικές.
  - Τα Προβλήματα διατροφής – σιτίσεως – παρεντερικής διατροφής, ιματισμού, αποστείρωσης, μεταφοράς ασθενών, μεταφοράς εργαστηριακών, αίματος και παραγώγων αίματος.
- ι) Να φροντίζει για την αποτελεσματική αντιμετώπιση προβλημάτων όταν ειδοποιείται από τους Νοσηλευτές της βάρδιας για κάθε έκτακτο συμβάν.
- Ειδικότερα ο εφημερεύων Νοσηλευτής ενημερώνεται :

- Σε περίπτωση θανάτου ασθενή
- Σε περίπτωση έκτακτης εισαγωγής ασθενή
- Σε οποιαδήποτε μετακίνηση ασθενή (εντός, εκτός Νοσοκομείου)
- Σε περίπτωση ατυχήματος μέσα στο χώρο του Νοσοκομείου
- Σε περίπτωση προβλημάτων και αντιδράσεων ψυχικά πασχόντων
- Σε περιπτώσεις εξόδων ασθενών για οποιονδήποτε λόγο
- Σε περιπτώσεις λαθών χορηγήσεως φαρμάκων ή νοσηλείας ή σε περιπτώσεις ελλείψεως φαρμακευτικού ή υγειονομικού υλικού.
- Για κάθε πρόβλημα που θα παρουσιαστεί και δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπισθεί από το νοσηλευτή βάρδιας.

ια) Να ανακατανέμει Νοσηλευτικό και Βοηθητικό Προσωπικό εάν προκύψει ανάγκη σε ανθρώπινο δυναμικό. Εφόσον υπάρχει δυνατότητα, επιλεγεί από το προσωπικό που γνωρίζει το νοσηλευτικό ή βοηθητικό έργο του τμήματος που θα καλύψει επικουρικά.

ιβ) Να χορηγεί δώωρη άδεια σε Νοσηλευτικό και Βοηθητικό Προσωπικό όταν κρίνει ότι οι συνθήκες εργασίας το επιτρέπουν στα νοσηλευτικά τμήματα/κλινικές/μονάδες. Ενημερώνει το ειδικό βιβλίο δώωρων αδειών (ενυπόγραφα). Οι δώωρες άδειες παρέχονται σε περιορισμένο αριθμό σύμφωνα με τις οδηγίες της Διεύθυνσης.

ιγ) Να ελέγχει την προσέλευση ή καθυστέρηση του Νοσηλευτικού και Βοηθητικού Προσωπικού στον χώρο εργασίας και να αναζητήσει υπάλληλο ώστε έγκαιρα να καλυφτούν οι ανάγκες σε προσωπικό.

ιδ) Να συντονίζει ενέργειες μαζί με τον υπεύθυνο νοσηλευτή του τμήματος και κάθε αρμόδιο, ώστε οι ανάγκες σε υλικά που θα χρειαστούν για την αντιμετώπιση έκτακτων και επειγουσών αναγκών, να καλυφτούν από άλλο τμήμα/κλινική/μονάδα, το φαρμακείο, την τραπεζαρία, την κεντρική ιματιοθήκη ή ακόμη και άλλο νοσοκομείο. Καταγράφει στη Λογοδοσία και ενημερώνει το Γρ. Τομεαρχών για το δανεισμό υλικών από τμήμα σε τμήμα του νοσοκομείου ή με άλλο νοσοκομείο.

ιε) Να ενημερώνεται συνεχώς απο το ΤΕΠ, για τον ρυθμό προσέλευσης ασθενών, επάρκεια ιατρικών, χρόνο αναμονής ασθενών, προσέλευση ασθενών με βαριά γενική κατάσταση υγείας ή θάνατο. Επικοινωνεί και με το Γραφείο Κίνησης ασθενών.

ιστ) Να επικοινωνεί με το συντονιστή γιατρό της εφημερίας, σε ημέρα εφημερίας στο ΤΕΠ, όταν ο χρόνος αναμονής των ασθενών αυξάνεται σημαντικά και να φροντίζει για την ανάπτυξη επιπλέον ιατρικών, ώστε να μειωθεί ο χρόνος αναμονής. Εφόσον, ο συντονιστής γιατρός δεν συνεργάζεται επικοινωνεί και ενημερώνει το Δ/ντή Νοσηλευτικής Υπηρεσίας και το Διοικητή. Όλα τα παραπάνω στοιχεία καταγράφονται στην Λογοδοσία του εφημερεύοντα νοσηλευτή.

ιζ) Να μεριμνά για την τήρηση της λίστας των αποκλειστικών.

ιη) Όταν ασθενής εξέλθει από το Νοσοκομείο χωρίς άδεια ή εξιτήριο (με ή χωρίς συνοδό) και νοσηλεύεται με εισαγγελική εντολή, ο εφημερεύων νοσηλευτής καταγράφει το περιστατικό στη λογοδοσία, όπως και στην περίπτωση της επιστροφής του ασθενή και της ακύρωσης του σήματος απόδρασης, από το γραφείο κίνησης.

Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις:

- εάν ο υπεύθυνος γιατρός κρίνει απαραίτητο να επιστρέψει ο ασθενής στο νοσοκομείο τότε το γραφείο κινήσεως αποστέλλει με φαξ τη γραπτή αναφορά που έχει ετοιμάσει ο γιατρός του τμήματος στη ΓΑΔΑ και ο Νοσηλευτής καταγράφει το περιστατικό στη λογοδοσία.
- εάν ο υπεύθυνος γιατρός κρίνει ότι δεν χρειάζεται να επιστρέψει ο ασθενής στο νοσοκομείο τότε καταγράφεται το περιστατικό στην Λογοδοσία του τμήματος/κλινικής/μονάδας, και ετοιμάζεται άμεσα το εξιτήριο του προς το Λογιστήριο ασθενών. Όλα τα παραπάνω στοιχεία καταγράφονται στην Λογοδοσία του εφημερεύοντα νοσηλευτή.

ιθ) Θάνατος ασθενή

Όταν ο ασθενής νοσηλεύεται με εισαγγελική εντολή: ο υπάλληλος του γραφείου κινήσεως ενημερώνει με φαξ που έχει ετοιμάσει ο γιατρός του τμήματος, τη ΓΑΔΑ και το ΑΤ της περιοχής. Το περιστατικό καταγράφεται στην Λογοδοσία του τμήματος/κλινικής/μονάδας και του Εφημερεύοντος νοσηλευτή.

Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις θανάτων ασθενών σε τμήματα/κλινικές/μονάδες ενημερώνεται ο εφημερεύων νοσηλευτής και καταγράφει τα στοιχεία του ασθενή στη Λογοδοσία.

κ) Να ενημερώνει άμεσα το Διευθυντή της Νοσηλευτικής Υπηρεσίας με γρήγορη εκτίμηση του συμβάντος, σε περίπτωση επείγουσας κατάστασης (φωτιά, σεισμό κλπ).

Οι πληροφορίες που πρέπει να μεταδοθούν άμεσα είναι:

- Σύντομη περιγραφή του συμβάντος
- Έκταση καταστροφής
- Ασφαλής τοποθεσία
- Αριθμός ασθενών, προσωπικού – συνοδών που βρίσκονται στο χώρο
- Είδος βοήθειας που απαιτείται.

κα) Να ενημερώνει, καταγράφει το περιστατικό σε περίπτωση ατυχήματος νοσηλευτών/βοηθητικού προσωπικού, συνοδών/γονιών και ασθενών στο Βιβλίο Συμβάντων που υπάρχει στην γραμματεία της Νοσηλευτικής Υπηρεσίας (ενυπόγραφα). Ενημερώνει, όταν κρίνει αναγκαίο, την Επιτροπή Λοιμώξεων ή άλλο αρμόδιο τμήμα.

κβ) Να αναφέρει οτιδήποτε συνέβη στην διάρκεια της υπηρεσίας του γραπτώς και υπογράφει σε ειδικό βιβλίο.

Όλες οι ανωτέρω παρατηρήσεις και επισημάνσεις αναφορικά με τη φύση, το ρόλο και τις αρμοδιότητες ενός εφημερεύοντος νοσηλευτή, ενισχύουν το νόμιμο και βάσιμο χαρακτήρα τους, εφόσον ανατρέξουμε στον αντίστοιχο θεσμό των εφημεριών των ιατρών, των φαρμακοποιών, των χημικών, των βιοχημικών, των βιολόγων και των λοιπών ειδικοτήτων, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 88 του Νόμου 2071/1992.

Επιπροσθέτως, ως εφημερεύων Νοσηλευτής ορίζεται υπάλληλος του κλάδου Νοσηλευτών ΠΕ/ΤΕ, με απόφαση της Διεύθυνσης της οικείας Νοσηλευτικής Υπηρεσίας.

Η σχετική απόφαση της Διεύθυνσης της Νοσηλευτικής Υπηρεσίας εκδίδεται στο τέλος κάθε μήνα και προβλέπει τον ορισμό τακτικών εφημερευόντων Νοσηλευτών, μετά των αναπληρωματικών τους, για τον επόμενο μήνα.

Οι ορισθέντες ως αναπληρωματικοί εφημερεύοντες εκτελούν τα καθήκοντά τους, εφόσον οι τακτικοί εφημερεύοντες απουσιάζουν ή κωλύονται. Η εκτέλεση των καθηκόντων των αναπληρωματικών εφημερευόντων, καθώς και οι λόγοι απουσίας ή κωλύματος των τακτικών εφημερευόντων, βεβαιώνονται με πράξη του Προϊσταμένου της οικείας Νοσηλευτικής Υπηρεσίας.

Ο εφημερεύων Νοσηλευτής απαγορεύεται να εκτελεί βάρδια σε τμήμα, παράλληλα με την εφημερία.

Με την εφαρμογή του παρόντος ευελπιστούμε ότι θα τεθεί ένα τέλος στον άναρχο έως τώρα θεσμό του εφημερεύοντος νοσηλευτή, βελτιώνοντας σημαντικά την καθημερινή του ενασχόληση με τη διοίκηση της Νοσηλευτικής υπηρεσίας, τόσο κατά το απογευματινό και νυχτερινό ωράριο, όσο και τις ημέρες των αργιών.